

1 | Hoe het is

Enkele maanden geleden beschreef een wetenschapper, Freeman Dyson, in een artikel enkele vroege ervaringen in het laboratorium. Hij was verheugd dat hij zich kon uitleven met kristallen en magneten en prisma's en spectroscopen om een aantal beroemde oude experimenten uit te voeren, terwijl hij van tevoren wist hoe alles hoorde te reageren. Het kwam hem voor als een wonder toen hij de elektrische spanning vaststelde die geproduceerd werd door het licht van verschillende kleuren dat op een metalen oppervlak viel, en zag dat Einsteins wet van het foto-elektrisch effect werkelijk waar was. Maar de echte openbaring kwam bij de proef van Millikan. Robert Millikan, natuurkundige aan de Universiteit van Chicago, was degene die het eerst de elektrische lading van individuele elektronen bepaalde. Hij maakte met een verstuurver kleine druppeltjes olie en zag hoe die rondzweefden onder zijn microscoop terwijl hij ze aantrok en voortstuwde met sterke elektrische velden. Dyson, die de regels van Millikan volgde, had de druppeltjes prima aan het zweven gekregen. Maar toen greep hij de verkeerde knop om het elektrische veld aan te passen. Ze vonden hem languit op de vloer. Deze kortdurende en bijna fatale blootstelling aan een onveranderlijke wet openbaarde aan hem wat Einstein bedoelde toen hij zei: 'Het eeuwige mysterie van de wereld is haar begrijpelijkheid.' Dyson beseftte dat zijn meest uitgebreide en ingewikkelde berekeningen over hoe een elektron hoort te reageren niets meer zouden doen dan aantonen hoe het simpelweg reageert, ongeacht of hij zich druk maakte met het berekenen van de reacties. De elektronen in het oliedruppeltje wisten precies wat ze moesten doen en dat deden ze –

met gevaar voor zijn leven, toen hij de verkeerde knop koos. We leven in een gevaarlijke tijd. Mensen knoeien met de dingen die God gemaakt heeft en drukken op de verkeerde knoppen. De gevolgen zijn niet altijd zo dramatisch en zo plotseling als voor Dyson, maar ze zijn net zo onverbiddelijk: wie wind zaait, zal storm oogsten.

*Er is daadwerkelijk een ordening als het gaat
om het man-zijn en vrouw-zijn,
net zo zeker als die er is voor elektronen.*

In de afgelopen maanden heb ik veel contact gehad met verschillende echtparen die het heel moeilijk hebben omdat ze, naar ik geloof, besmet zijn met de theorie dat mannelijkheid en vrouwelijkheid niet zo belangrijk zijn. Ze hebben gezegd 'geknoeid met de verkeerde knoppen', door Gods gaven te ontkennen en te proberen man en vrouw 'gelijk' te maken en/of verwisselbaar.

Retorica over bevrijding en wederzijdse onderwerping en egalitarisme klinkt heel onschadelijk, zelfs verlicht; maar zij is uiterst gevaarlijk, en mensen worden er als het ware door 'gevloerd'.

Er is daadwerkelijk een ordening als het gaat om het man-zijn en vrouw-zijn, net zo zeker als die er is voor elektronen. Ongeacht wie er aandacht voor heeft, ongeacht hoe zorgvuldig of achteloos de wetenschapper in het laboratorium zijn experimenten uitvoert, de elektronen zullen simpelweg bepaalde dingen doen. Ze moeten wel, want zo zijn ze gemaakt. Zo is het nu eenmaal.

Einstein zag de wereld als ‘begrijpelijk’, dat wil zeggen: hij erkende het ontwerp en de voorspelbaarheid ervan, die op zichzelf juist het mysterie vormden. Zullen wij, die de Schep- per van de wereld erkennen, dan dat meest ongelooflijke menselijke mysterie ter wereld ontkennen: de bedoeling van geslachtelijkheid? Zouden wij ons in plaats daarvan richten op iets verschraalds en arms, iets wat juridisch of (nog erger!) sociologisch gedefinieerd is?

2 | Als gelijken geschapen

Veel mannen, zo ontdek ik op mijn reizen, zijn niet bijzonder geïnteresseerd in de vragen die gesteld worden door ‘bevrij- dingsbewegingen’. Eerlijk gezegd gold dat ook voor mij. Het boeide me totaal niet, maar omdat ik toevallig een behoorlijk zichtbare en bespraakte vrouw ben, was ik vaak gedwongen een reactie te geven. Daarom moest ik wel wat huiswerk doen en op zoek gaan naar wat werkelijk het probleem was. Hoe meer ik het begreep, hoe ongemakkelijker ik me voelde. Ik was *geschokt*, kan ik beter zeggen. Ik ging zien dat er wer- kelijk iets demonisch zit in de filosofie achter datgene wat in de volksmond bevrijding wordt genoemd. Termen zijn gekaapt en hebben betekenissen gekregen die vaak bijna – en soms helemaal – het tegenovergestelde zijn van hoe ze in het verleden werden opgevat.

Verlossing is ‘zelfontplooiing’ of ‘zelfexpressie’ gaan betekenen; *vrijheid* betekent ‘ontslagen zijn van verantwoordelijkheid’, en *zonde* lijkt weinig meer te betekenen dan ‘een persoonlijk aanpassingsprobleem’. Daardoor is het voor mensen bijna on- mogelijk om zelfs maar te ‘horen’ wat God zegt. Elk woord

dat uit Zijn mond uitgaat krijgt een nieuwe definitie, wordt opnieuw gekwalificeerd, en wordt aangepast om aanvaardbaar te zijn voor een seculiere manier van denken.

Ik ben mij daar zeer van bewust als er een vragenronde is na een van mijn lezingen. Zelfs als ik mensen uitdrukkelijk vraag hun bezwaren lang genoeg op te schorten om eerlijk te overdenken wat een bepaald Bijbels principe werkelijk *betekent*, is de eerste vraag vaak: ‘Maar het betekent toch *niet* ...?’ of ‘Maar dat is toch een kwestie van semantiek?’ of ‘Je kunt daar ook in doorslaan.’

Wat ik zojuist heb voorgesteld is het ene oor in en het andere oor weer uitgegaan. De vragensteller heeft niet even vijf tellen gewacht om te vragen: ‘Wat zegt *God* hier tegen *mij*?’ Hij is er helemaal aan gewend om de absolute waarheden aan te passen aan een filosofie van relativisme, existentialisme, of – om een woord te gebruiken dat voor sommige christenen tegenwoordig aanvaardbaarder is – *contextualisering*.

Dat wat wel de vrouwenkwestie wordt genoemd is heel nadrukkelijk de mannenkwestie. Ik schrijf aan jou, Peter – aan jou en alle andere mannen – en vraag je met ernst na te denken, theologisch na te denken, over wat er werkelijk plaatsvindt. De verantwoordelijkheid tegenover God ligt natuurlijk bij ons allemaal, zowel bij vrouwen als mannen, maar ik geloof toch dat die het meeste bij jullie als mannen ligt. En als je een consciëntieuze lezer bent, zul je denk ik zien waarom.

Een van de woorden die subtiel van betekenis zijn veranderd is *gelijkheid*. Deze term kan verwarrend zijn. Als de Grondwet verklaart: ‘alle mensen zijn gelijk geschapen’, dan verwijst dit niet naar intelligentie, een mooi uiterlijk, een goed humeur, lengte, gewicht of inkomen. Het gaat echter over bepaalde

rechten, 'onvervreemdbaar' in die zin dat ze niet afgenomen kunnen worden. Ze zijn niet iets wat de mens aan een ander kan geven. Alle mannen en vrouwen, staat er, zijn 'door hun Schepper begiftigd' met deze rechten.

Wat zijn die rechten precies? 'Het leven, vrijheid en het streven naar geluk.' Het huidige gepraat over 'gelijke rechten' gaat over zo veel terreinen, dat we vergeten zijn wat de Grondwet probeerde te waarborgen. Het lijkt erop dat we ook vergeten zijn dat er een Schepper werd genoemd. Het is redelijk te veronderstellen dat, als er een Schepper was Die ons begiftigde, Hij een helder doel voor ogen had.

In de Bijbel lezen we over deze Schepper. Het Boek begint met het verhaal van de schepping van hemel en aarde; licht en duisternis; firmament en wateren; land en zeeën; zon, maan en sterren; planten en dieren; mannen en vrouwen. Het is een fascinerende lijst met tegenstellingen. Als je die opsomming leest, zul je nauwelijks denken aan het woord *gelijk*. Je kunt eigenlijk alleen maar denken aan onderscheid en ongelijkheid.

Maar het gaat nu over mannen en vrouwen. Mannen en vrouwen, zo krijgen we tot vervelens toe te horen, zijn 'gelijk'.

Jazeker, maar in welk opzicht? Betekent dit even slim, mooi, grappig, lang, dik of rijk? Onzin! Betekent het 'verwisselbaar'? Zeker niet. Laten we eens wat nauwkeuriger kijken naar het Boek dat ons leert Wie ze heeft gemaakt en hoe en waarom. Als ze niet verwisselbaar zijn, als er significante verschillen zijn, dan moeten we deze duidelijk zien voordat mannen echt man kunnen zijn of voordat vrouwen echt vrouw kunnen zijn.

Alles wat we weten uit het eerste hoofdstuk van Genesis over

de man en de vrouw die God schiep, wijst erop dat ze als gelijken geschapen werden als het gaat om bepaalde bijzonderheden. Behalve de interessante details met betrekking tot seksuele differentiatie, die slechts in het voorbijgaan genoemd wordt ('Man en vrouw schiep Hij hen.').

De eerste bijzonderheid is dat ze allebei *geschapen* zijn. We zouden kunnen zeggen dat ze elkaars gelijken zijn in het gemaakt zijn. In die zin zijn ze ook gelijk aan licht en duisternis, aan zon en sterren, aan aarde en firmament, zelfs aan elektronen. Ze zijn gemaakt door Iemand. Andere ontstaanstheorieën dan de Bijbelse vereisen een veel gedurfdere geloofsdaad dan deze. Wij gaan voor deze.

3 | Gelijk in beeld

Het volgende waarin we over gelijkheid van man en vrouw mogen spreken, zet hen direct apart van alles wat daarvoor geschapen was. De mens is geschapen naar het beeld van God. 'En God schiep de mens naar Zijn beeld.' Die stelling is duidelijk genoeg, toch? Maar voor het geval ze toch niet duidelijk genoeg is, wordt ze bevestigd in het volgende zinsdeel: 'Naar het beeld Gods schiep Hij hem.' Het is alsof God zegt: Snap je het nu?

Ja. We zijn geschapen naar het beeld van God. Dat geloof ik. Maar ik dacht dat God een *Geest* was. Hoe kan Hij vertegenwoordigd worden door een menselijk beeld? Een geest heeft geen lichaam. Toch spreekt de Bijbel over Gods oog, Gods hand, Gods arm – antropomorfe termen, zo wordt ons verteld, maar dat is slechts een label. Dat verklaart nog niets. De Bijbel verklaart niet het hoe of het waarom van het feit

dat we naar Gods beeld gemaakt zijn. Hij zegt eenvoudig dat het zo is.

De Bijbel leert ons ook dat er twee verschillende modaliteiten voor nodig waren om dit goddelijke beeld te vertegenwoordigen. Man en vrouw. Waarom? Is God een geslachtelijk Wezen? Zou een geslachtloos of misschien een eencellig wezen geen gepaster beeld kunnen zijn? Wat kunnen het man- en vrouw-zijn ooit te maken hebben met het beeld van de almachtige en eeuwige God?

*De Bijbel leert ons dat er twee verschillende
modaliteiten nodig waren
om het goddelijke beeld te vertegenwoordigen.*

Wil je het antwoord graag weten, Peter? Ik ook. Maar het staat niet zwart op wit. Het is een mysterie. In het allereerste hoofdstuk van het eerste boek van de Bijbel worden we geconfronteerd met het mysterie van geslachtelijkheid. Het is een van de dingen die bij het mens-zijn hoort. Als je mens bent, ben je een geslachtelijk wezen. Je bent óf een man óf een vrouw. En áls man of vrouw vertegenwoordig je het *imago Dei*. Dit is het, het ‘beeld van God’, dat de mens onderscheidt van de dieren. In de Jeruzalembijbel staat: ‘Het betreft een algemene gelijkenis qua natuur: intellect, wil, autoriteit – de mens is een persoon. Het baant de weg voor een hogere openbaring: het uit genade delen in de goddelijke natuur.’ Het menselijk leven is dus vol betekenis, vol transcendentie. Het is niet leeg. Het is niet onbeduidend. Het is meer dan mechanica.